

Nekdanja sovjetska Osrednja Azija – osrčje nekdanje svilene poti

// Janez Mihovec

Kazahstan

Površina: 2,7 milijona kvadratnih kilometrov (glavno mesto Astana)

Št. prebivalcev: 18 milijonov prebivalcev

Zanimive vrste ptic: davrijska jerebica (*Perdix dauurica*), perzijski skovik (*Otus brucei*), egipčanska podhujka (*Caprimulgus aegyptius*), mali duplar (*Columba eversmanni*), ovratničarska droplja (*Chlamydotis undulata*) ...

Uzbekistan:

Površina: 0,5 milijona kvadratnih kilometrov (glavno mesto Taškent)

Št. prebivalcev: 30 milijonov prebivalcev

Zanimive vrste ptic: orientalska grlica (*Streptopelia orientalis*), oazna grlica (*Streptopelia senegalensis*), ovratničarska droplja (*Chlamydotis undulata*) ...

Turkmenistan:

Površina: 0,5 milijona kvadratnih kilometrov (glavno mesto Ašhabad)

Št. prebivalcev: 5 milijonov prebivalcev

Zanimive vrste ptic: kirgiška sadža (*Syrrhaptes paradoxus*), biserna stepska kokoška (*Pterocles alchata*), črna stepska kokoška (*Pterocles orientalis*) ...

Tadžikistan:

Površina: 0,15 milijona kvadratnih kilometrov (glavno mesto Dušanbe)

Št. prebivalcev: 8 milijonov prebivalcev

Zanimiva vrsta ptice: senegalska prilivka (*Burhinus oedicnemus*)

Kirgizistan:

Površina: 0,2 milijona kvadratnih kilometrov (glavno mesto Biškek)

Št. prebivalcev: 6 milijonov prebivalcev

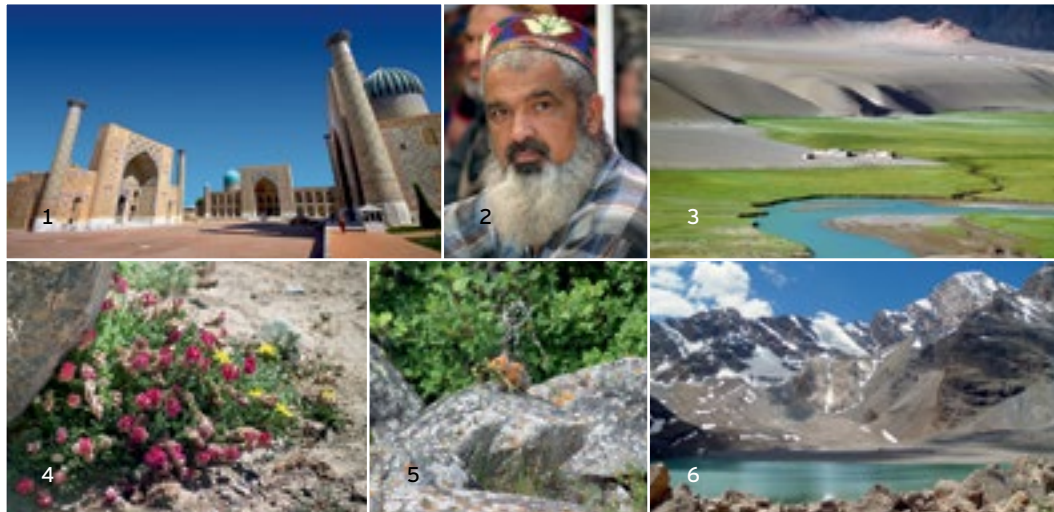
Zanimive vrste ptic: kupčar vrte *Oenanthe phillipsi*, rdečerepi kupčar (*Oenanthe xanthopyrmyna*) ...

Podnapisi:

Zemljevid: Uporabljen z dovoljenjem »The General Libraries, The University of Texas at Austin«

- 1: Pod močnim vplivom Irana so med rekama Amu Darja in Sir Darja nastala starodavna karavanska mesta.
- 2: Domačin v Uzbekistanu na meji z Afganistanom
- 3: Podoba iz Pamirja v osrednji Aziji – slana in polslana jezera
- 4: Predstavniki rodu *Astragalus* (grahovec) v Panamskem botaničnem vrtu, drugem največjem botaničnem vrtu na svetu, v mestu Kharg
- 5: Žvižgač vrste *Ochotona rutila*
- 6: Ledeniško jezero v gorovju Fan leži med pettisočaki.

foto: vse Janez Mihovec

Tisočletja je med Kitajsko, Indijo in Sredozemljem potekala legendarna Svilena pot. Karavane kamel so prek brezvodnih puščav prenašale pravcane dragocenosti: kadilo in dišave iz Indije, porcelan in svilo s Kitajske. V nasprotni smeri pa so potovali legendarni stepski konji, ki so sčasoma oblikovali hrbtenico konjeniških enot Kitajske in Indije. Na stičišču poti, pod gorami Hindukuša, Pamirja in Tjanšana, v porečju rek Amu Darje in Sir Darje, je bilo križišče Svilene poti in sredi step so zrasla karavanska mesta, kot so Kokand, Samarkand, Buhara in Khiva. Evropejcem so ti oddaljeni, samotni in težko dosegljivi kraji še danes precej neznani. Enako eksotične so za nas tudi tamkaj živeče ptice, denimo oazna grlica (*Streptopelia senegalensis*), kirgiška sadža (*Syrrhaptes paradoxus*), perzijski skovik (*Otus brucei*), žalostna majna (*Acridotheres tristis*; slika 8) ipd.

7

Nekdanjo sovjetsko Osrednjo Azijo sestavlja pet držav. Več kot štiri milijone kvadratnih kilometrov veliko območje leži med Kaspijskim morjem na zahodu, Sibirijo na severu ter vencem gorovij na jugu in vzhodu – Hindukuš, Pamir (slika 7) in Tjanšan. Kulturno spadajo države med države islamskega sveta z močnim vplivom nekdanje Sovjetske zveze oziroma Rusije. Gre za turško govoreče prebivalstvo, z izjemo Tadžikistancev, ki sodijo med iransko govoreče narode.

Osrednja Azija je od najbližjega morja oddaljena na tisoče kilometrov. Padavin je posledično zelo malo, padejo predvsem v gorovjih, ki so povečini gola, gozdovi izsekani, pašniki pa zaradi prevelikega števila živine preveč popašeni. Padavine se stekajo v kanjone rek, iz katerih kasneje nastaneta Amu Darja in Sir Darja in so za kmetijstvo neprimerne. Precej bolj ugodne razmere za kmetijstvo so v podnožju gora, v tako imenovani Ferganski kotlini. Celinsko podnebje teh krajev pomeni izredno visoke temperature do 50 stopinj Celzija. Posledično je potrebno prav vsa polja umetno namakati, s tem pa se zasoljujejo polja in uničuje krajina. Vode obeh rek nikdar ne dosežejo morja. V preteklosti sta se izlivali v orjaško 70.000 kvadratnih kilometrov veliko Aralsko jezero, ki je danes presušeno predvsem zaradi gojenja bombaža.

Živalski in rastlinski svet tega območja je izredno pester. Po širjavah gora in planjav se potepajo medvedi, volkovi, šakali, jazbeci, svizci vrste *Marmota baibacina* (na sliki 9) in zame najzanimivejši snežni leopardi (*Panthera uncia*). Tu potekajo selitvene poti ptic, ki se iz Sibirije selijo prek gorovij do toplih obal Indijskega oceana. Skorajda odveč je pripomniti, da so vse te ptice zaradi pretiranega izkoriščanja naravnega okolja zelo ogrožene, njihovo število pa hitro upada v nasprotnem sorazmerju z rastjo prebivalstva. Celotno območje in prebivalci teh dežel so izpostavljeni številnim preizkušnjam, ki se s časom samo še kopičijo. •

8

9